

Nr 196.

At herr **Branting**, om *yllnadspension åt förre statsgeologen Nils Olof Holst.*

När Riksdagen fattade sitt beslut om Sveriges geologiska undersöknings öfverförande på ordinarie stat, uttalade den sig härom på följande sätt i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t.

»Då undersökningen hittills icke varit uppförd å ordinarie stat, torde samtliga befattningshafvande vid undersökningen, som för närvarande inneha befattningar, hvilka för framtiden komma att öfvergå till ordinarie tjänster, därest de fortfarande vilja behålla sina anställningar vid den nya aflöningsstatens trädande i kraft, böra efter anmälan af chefen erhålla vederbörliga fullmakter å innehafvande befattningar.»

Med dessa ord kan Riksdagen ej gärna velat säga något annat, än att det ålåge chefen att anmäla, hvilka tjänstemän som önskade öfverflyttas på ordinarie stat. Förre jordbruksministern O. Nylander har emellertid fattat Riksdagens beslut på ett helt annat sätt. Han har nämligen ej ansett det vara nog att chefen i skrifvelse af den 4 december 1909 anmälde, att »Sveriges geologiska undersöknings samtliga tjänstemän förklarar sig villiga att fortfarande behålla sina anställningar vid ämbetsverket», utan har statsrådet dessutom i en särskild, här i afskrift bifogad skrifvelse af den 10 december 1909 (bil. A) med afseende på statsgeologen Holst förutsatt såsom erforderligt, att chefen för sin del »anmälde» honom »till erhållande af nådig fullmakt som geolog vid undersökningen från och med ingången af år 1910».

I öfverensstämmelse med yrkanden om statsgeologen Holsts entledigande, hvilka chefen förut hade gjort, men hvilka statsrådet ej godkänt,

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 4 saml. 69 häft. (Nr 196).

vägrade emellertid chefen att föreslå Holst till uppflyttning på ordinarie stat. Kungl. Maj:t eller med andra ord den dåvarande regeringen tog sig häraf anledning att besluta statsgeologen Holsts entledigande efter att han $34\frac{2}{3}$ år tillhört Sveriges geologiska undersökning. Ehuru regeringen härvid själf utöfvade den formella beslutanderätten, hade den dock indirekt öfverlåtitt åt chefen för Sveriges geologiska undersökning rätten att afsätta en af undersökningens tjänstemän. Kan ett sådant regeringens handlingssätt verkligen anses stå i öfverensstämmelse med Riksdagens här ofvan anförda beslut?

Ännu en annan anmärkning synes här vara på sin plats. Enligt kungl. brevet af den 9 januari 1875, här i afskrift bifogadt (bil. B), är det departementschefen, men däremot icke Kungl. Maj:t, som det tillkom att till- och afsätta Sveriges geologiska undersöknings på extra stat uppförda tjänstemän.

Ehuru af föga betydelse för frågan om befogenheten af statsgeologen Holsts entledigande vid årsskiftet 1909—1910, må här erinras om följande, som förut förekommit och kan anses därmed hafva sammanhang.

I februari 1908, då statsgeologen Holst fann sitt hälsotillstånd vacklande, anhöll han om pension, hvartill de då ännu på extra stat uppförda statsgeologerna icke ägde laglig rätt, och han erhöll sådan af Riksdagen att utgå »från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin befattning vid undersökningen». Det vill häraf synas som om det öfverläts åt Holst själf, som tagit initiativet i pensioneringsfrågan, att afgöra, när han med tagen hänsyn till sitt hälsotillstånd skulle anse sig böra afgå från sin befattning. I denna riktning uttalade sig också dåvarande chefen för jordbruksdepartementet A. Petersson då han under riksdagsdebatten om Holsts och en annan statsgeologs pensionering i Första kammaren yttrade den 23 maj 1908, att de hade rätt att »sitta kvar vid tjänsten och afvakta den nya löneregleringen».

Den 15 maj 1909 insjuknade emellertid Holst i lunginflammation. Chefen för Sveriges geologiska undersökning begagnade då tillfället och anhöll den 25 juni hos chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet O. Nylander, om Holsts entledigande 6 dagar senare eller från juli månads ingång. Denna anhållan blef dock ej bifallen. Icke heller bifölls en förnyad anhållan af den 21 juli om Holsts entledigande från den 1 augusti. Och en ny skrifvelse från chefen för undersökningen af den 4 september ledde icke heller till någon påföljd. Holst hade nämligen med

läkareintyg styrkt, att hans hälsotillstånd redan den 16 juli 1909 var »godt», och detsamma hade sedermera under årets lopp stadigt förbättrats.

Genom sitt oförmodade entledigande hade statsgeologen Holts blifvit försatt i det dilemmat, att han *antingen* skulle lämna ofullbordade och delvis resultatlösa viktiga arbeten, med hvilka han under flera år varit sysselsatt, och hvilka kostat staten icke obetydliga summor, eller också afsluta dem på egen bekostnad. Genast efter det hans afsked blef bekant, valde han det senare alternativet, och han förklarade offentligt redan den 28 december 1909, att han »oaktadt sin afgang vill och skall afsluta» sina ofulländade arbeten. Detta har han nu också gjort, och resultatet häraf föreligger i tvenne under sistlidne juli månad af Sveriges geologiska undersökning tryckta, här bifogade arbeten: *Alnarpsfloden en svensk Cramer-flod* (64 sid.) och *Beskrifning till kartbladet Böringe kloster* (135 sid.)

Det kan icke vara ur vägen att här erinra därom, att statsgeologen Holst äfven vid ett föregående tillfälle träffats af ett oförmodadt entledigande. Från början af år 1885 hade han förordnats att vara »chefens biträde» eller med andra ord chefens närmaste man, men den 2 januari 1898, då han efter en utländsk resa återinträdde i tjänstgöring, fann han denna sin befattning på förslag af en då nyutnämnd chef vara kort förut indragen, hvilket för de återstående 12 åren, som han tillhörde Sveriges geologiska undersökning, för honom medförde en årlig löneminskning af 500 kronor.

Hvad angår statsgeologen Holsts entledigande vid årsskiftet 1909—1910 endast 16 $\frac{1}{4}$ månad före uppnåendet af den ordinarie pensionsåldern, förhindrade honom denna ofrivilliga afgang att komma i åtnjutande af den numera för statsgeologerna fastställda pensionen af 4,000 kronor, utan har han fått åtnöja sig med en reducerad pension af 3,000 kronor, hvilken han sedan den 1 januari 1910 uppbär. Jämföres nu statsgeologen Holst med sin kollega statsgeologen Blomberg, hvilken anställdes vid Sveriges geologiska undersökning 1 månad senare samt också afgick 1 månad senare än Holst och sålunda tillhörde undersökningen precis på dagen lika länge som han, så befinnes det, att Blomberg uppbär en 1,000 kronor högre pension därför, att han vid sin afgang råkade vara till lefnadsåren något äldre än Holst.

Med hänvisning till hvad som i det föregående blifvit anfördt, anser jag mig kunna påstå, att billigheten bjuder att äfven statsgeologen

Holst erhåller hela den ordinarie pension, som Riksdagen tillerkänt statsgeologerna och får jag därför föreslå Riksdagen

att tilldela statsgeologen Holst en fyllnadspension af 1,000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1912.

Hjalmar Branting.

Jämte de här ofvan åberopade bilagorna bifogas en vidimerad afskrift (bil. C) af den meritförteckning, hvilken statsgeologen Holst ingaf till statsrådet för jordbruksdepartementet den 26 februari 1908 och hvilken för de trenne följande åren blifvit af honom med ett tilläg (bil. D) kompletterad.

Afskrift.

Bil. A.

Till Chefen för Sveriges geologiska undersökning.

I särskilda skrivelser till chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet af den 25 juni, den 21 juli och den 4 september innevarande år har Ni anhållit, att geologen N. O. Holts måtte entledigas från sin anställning vid Sveriges geologiska undersökning vid tidpunkt, som uti Eder sistnämnda skrivelse angifvits till utgången af innevarande år.

Emellertid har ni uti underdånig skrivelse den 4 innevarande december, jämte det ni anmält öfriga vid undersökningen anställda geologer till erhållande af nådiga fullmakter å befattningar såsom geologer vid undersökningen från och med den 1 januari 1910, förmått Eder hafva uraktlåtigt göra dylik anmälan beträffande Holst på den grund att frågan om hans kvarstående i tjänst vore beroende på det beslut, som komme att af departementschefen fattas med anledning af Edra förenämnda ansökningar om Holsts entledigande.

Med föranledande häraf anhåller jag härmed om besked, huruvida Ni, fränsett utgången af Edra omförmälda framställningar, ämnar anmäla Holst till erhållande af nådig fullmakt som geolog vid undersökningen från och med ingången af år 1910.

Stockholm den 10 December 1909.

Oskar Nylander.

C. von Schulzenheim.

Vidimationsafgift
50 öre.

Vidimeras Ex. Officio:

Nils Lange.
Registrator.

(Stämpel).

Afskrift af transsumt.

Bil. B.

Oscar, med Guds Nåde, Sveriges, Norges, Götas och Wendes Konung.

På grund häraf hafve Wi funnit godt att, med ändring af Nådiga Brevet den 11 November 1870, i Näder stadga, att biträdande tjänsteman vid Sveriges Geologiska undersökning må, sedan han vunnit nödig erfarenhet och skicklighet uti de vid undersökningen förefallande göromål, uppå förslag af Eder, erhålla Chefens för Wårt Civil Departement förordnande att tillsvidare vara tjänsteman vid undersökningen äfvensom att bemålde Departements Chef eger, uppå derom af tjänsteman gjord ansökning, eller, derest tjänsteman brister i fullgörande af sina åligganden, på framställning af Eder, honom från sin befattning entlediga. Hvilket Wi Eder till kännedom och efter rättelse härigenom i Näder meddele. Wi befalle Eder Gud Allsmäktig Nädelligen.

Stockholms Slott den 9 Januari 1875.

OSCAR.

Axel Bergström.

Afskrift.

Bil. C

Ink. till Jordbruks Dep:t d. 26 febr. 1908

Meritförteckning.

Undertecknad, som är född den 7 maj 1846, inskrefs såsom student vid Lunds Universitet den 5 februari 1866, antogs såsom e. o. Assistent vid Telegrafverket 17 nov. 1870, uppehöll assistentbefattningar vid detta verk 10 juni—14 juli 1871 (i Lund) och 30 juli—12 augusti 1871 (i Helsingborg), förordnades 2 april 1873 att bestrida amanuensbefattningen vid Lunds Universitets historiska och etnografiska samlingar, promoverades till Filosofie Doktor den 3 juni 1874, hvarvid jag innehade första hedersrummet, förordnades till Docent i mineralogi den 10 maj 1875, har varit anställd vid Sveriges Geologiska Undersökning sedan den 1 maj 1875, efter att redan 1872 hafva deltagit i den af Professor O. Torell anordnade praktiskt-geologiska undersökningen af egendomen Klågerup i Skåne och 1874 för Sveriges Geologiska Undersöknings räkning i den geologiska kartläggningen af bladet Herrevadskloster, förordnades att under höstterminen 1879 upprätthålla lärarebefattningen i geologi vid Lunds Universitet samt förordnades att vara Chefens för Sveriges Geologiska Undersökning biträde sommaren 1883 samt från den 1 januari 1885 till den 17 december 1897, då denna befattning jämte tillhörande lön under mig beviljad ledighet indrogs.

För Sveriges Geologiska Undersöknings räkning har jag utgifvit följande geologiska kartblad, nämligen i skalan

1 : 50,000

Möja,
Dalarö och Utö,
Svenska Stenarne och Svenska Högarne,
Svartklubben,
Skanör,
Ystad,
Börtingekloster (kartan i det närmaste färdig).

1 : 200,000

Lessebo,
Hvetlanda,
Lenhofda.

Dessutom har jag till en väsentlig del utarbetat i fältet Kalmar (1 : 100,000) länskartan öfver Blekinge (1 : 100,000) med biträden kartlagt

Torönsborg (1 : 50,000) f. n. till större delen färdigrekognoseradt, deltagit i de geologiska rekognoseringsarbetena på bladen

Herrevadskloster	}	(1 : 50,000)
Tjällmo		
Sandhammaren		
Karlsborg		
Töreboda		
Rådmansö (en obetydlig del)	}	(1 : 100,000)
Ottenby		
Oskarshamn		

deltagit i fältarbetena för den s. k. Bäragslagsundersökningen (»Karta öfver berggrunden inom de malmförande trakterna i norra delen af Örebro län»)

deltagit i utarbetandet af länskartorna öfver Jämtlands län,
Västernorrlands län,
Kalmar län,

samt deltagit i fältarbetena för »Geologisk öfversigtskarta öfver Sveriges berggrund», Västerbotten m. fl. provinser.

I sammanhang med mina kartläggningsarbeten inom Sveriges fjälltrakter har jag också under tvenne somrar företagit geologiska undersökningar i de norska gränsområdena.

Jag har deltagit i trenne internationella kongresser (Berlin, London och Washington) och utom de nyss nämnda båda resorna till Norge företagit ännu tvenne andra geologiska resor till samma land, tvenne till Danmark, en till Finland och Estland, en till Grönland samt dessutom ett 10-tal andra resor till

Tyskland, Frankrike, England samt andra europeiska och utom-europeiska länder, äfven dessa i allmänhet i geologiskt syfte. Flertalet af dessa resor har jag åtminstone delvis utfört under min semester. Till Grönlandsresan och en geologisk resa till Norra Amerika har jag erhållit understöd af allmänna medel, och under tvenne geologiska resor till Tyskland har jag fått behålla mitt dagtraktamente för någon del af resetiden — hvardera gången dock endast för trenne veckor. I öfrigt har jag företagit mina utländska resor på min egen bekostnad.

Utom de beskrifningar, som åtfölja de här ofvan uppräknade, af mig utgifna geologiska kartbladen har jag från trycket utgifvit:

1. Matricit och marmairolit, tvenne nya mineralier från Vermland, 4 sid. Geolog. Fören. Förh. 1875.
2. Om de glaciala rullstensåsarne 16 sid. D:o 1876.
3. Klotdiorit från Slättmossa, Järeda socken, Kalmar län, 9 sid. D:o 1884. (utg. tillsammans med F. Eichstädt).
4. Berättelse om en år 1880 i geologiskt syfte företagen resa till Grönland med 1 karta, 68 sid. Sveriges Geolog. Unders. 1886 Ser. C. N:r 81. (Ett sammandrag af 2 och 4 är i Norra Amerika öfversatt under titel: »D:r N. O. Holsts studies in glacial geology»).
5. Hvem fann den norrländska andesiten? 6 sid. Geol. Fören. Förh. 1888.
6. Om ett fynd af uroxer i Räkneby, Ryssby socken, Kalmar län, 10 sid. D:o 1888 och Sver. Geol. Und. 1889 Ser. C. N:r 100.
7. Om en mäktig kvartsit yngre än Olenusskiffern 3 sid. 1889 Geol. Fören. Förh. och Sver. Geol. Und. Ser. C. N:r 104.
8. Bidrag till frågan om tiden för våra subfossila oxarters utdöende (Tafl. 1—2) 6 sid. Geol. För. Förh. 1889.
9. Ryoliten vid sjön Mien 50 sid. Sver. Geol. Und. 1890. Ser. C. N:r 110.
10. Bidrag till kännedomen om lagerföljden inom den kambriska sandstenen. Sver. Geol. Und. 1893. Ser. C. N:r 130.
11. Om Lommalerans ålder. 12 sid. Sver. Geol. Und. 1895. Ser. C. N:r 149. (utg. tillsammans med J. C. Moberg).
12. Har det funnits mera än en istid i Sverige? 56 sid. Sver. Geol. Und. 1895. Ser. C. N:r 151. (Detta arbete är öfversatt till tyska).
13. Guldfältet i Kalgoorlie. Teknisk tidskrift 1898.
14. Bidrag till kännedom om Östersjöns och Bottniska vikens postglaciala geologi. 128 sid. Sver. Geol. Und. 1899. Ser. C. 180. (Delvis öfversatt till engelska).
15. Några subfossila björnfynd. 38 sid. Sver. Geol. Und. 1902. Ser. C. N:r 189.
16. Om skrifkritan i Tullstorpstrakten och de båda moräner, i hvilka den är inbäddad. 22 sid. Sver. Geol. Und. 1903. Ser. C. N:r 194. (Denna uppsats är utförligt refererad i The American Geologist, The Geological Magazine och Geologisches Centralblatt).

17. Kvartärstudier i Danmark och Norra Tyskland. 20 sid. Geol. För. Förh. 1904.
18. Statsgeologen d:r Victor Madsens kritiska anmälan af mina »Kvartärstudier i Danmark och norra Tyskland». En granskning. 11 sid. D:o 1905.
19. De senglaciala lagren vid Toppeladugård 1906. Geol. Fören. Förh. 36 sid. och Sver. Geol. Und. Ser. C. N:r 200. 42 sid.
20. Flintgrufvor och flintgräfvare i Tulltorpstakten 36 sid. Ymer 1906.
21. Keuper och kolförande lias under staden Lund. 11 sid. Geol. För. Förh. 1907.
22. Preglaciala dryasföranda inneslutningar i den undre moränen vid Bjäresjöholms tegelbruk nära Ystad. 7 sid. D:o 1907.
23. Paleocen vid Klagshamn. 4 sid. Sver. Geol. Und. 1907. Ser. C. N:o 208

Stockholm 22 februari 1908.

N. Olof Holst.

Att de i förestående meritförteckning lämnade uppgifter, i hvad de röra förhållandena från och med år 1872, öfverensstämma med originalhandlingar, som blifvit oss företedda, samt med i öfrigt af oss kända förhållanden, vitsordas

Henrik Santesson,
Aktuarie.

Albert Blomberg,
Geolog.

Rätt afskrifvet intyga:

S. Brunskog,
Brännkyrkagatan 134.

E. Gustafsson,
Vegagatan 16.

Afskrift.

Bil. D.

Tillägg

till N. O. Holsts meritförteckning, sådan den inlämnades till Jordbruksdepartementet den 26 febr. 1908.

Jämte de i denna meritförteckning uppräknade kartblad har jag äfven utarbetat den geologiska kartan till bladet Trelleborg (i skalan 1:50,000).

Dessutom har jag från trycket utgifvit efter ofvannämnda datum:

Efterskörd från de senglaciala lagren vid Toppeladugård, Sver. Geol. Und. Ser. C. N:o 210. Stockholm 1908.

Postglaciala tidsbestämningar. Sver. Geol. Und. Ser. C. N:o 216. Stockholm 1909.

Doktor Munthes »interglaciala» Härnögyttja. Geol. Fören. Förb. Bd. 31. Stockholm 1909.

En skånsk långdös. Fornvännen. Stockholm 1909.

Le terrain primitif

A few words concerning Swedish highland geology

Au XI:e congrès géologique international (Ett till den internationella geolog-kongressen i Stockholm ingifvet och af kongressen godkändt förslag om internationellt samarbete för att påskynda de geologiska forskningarna rörande människans ursprung).

I samband med den internationella geolog-kongressen i Stockholm år 1910.

Alnarj-sfloden, en svensk »Cramer-flod». Sver. Geol. Und. Ser. C. Nr 237. Stockholm 1911.

Beskrifning till kartbladet Börringe kloster. Sver. Geol. Und. Ser. Aa Nr 138. Stockholm 1911.

Stockholm den 19 januari 1912.

N. Olof Holst.